

3

RESUM

La recaptació líquida suma a la recaptació en via voluntària i a la recaptació en via executiva, els imports de la recaptació per "altres cotitzacions", és a dir, per atur, per FOGASA i per formació professional, a més d'altres ingressos diferents de les quotes. Així l'any 2016 (darreres dades anuals disponibles) la recaptació líquida ha assolit 3.029,79 milions d'euros, el que en termes relatius suposa un 7,49% més del que es registrava l'any anterior.

A les Illes Balears el 2017 va haver-hi una mitjana mensual de 485.016 treballadors d'alta en qualque règim del sistema i la mitjana anual de pensions va ser de 186.241,08, i la de pensionistes, 165.389. Això estabilitza la ràtio de nombre de treballadors-pensió-pensionista en 2,6 i en 2,93, respectivament.

A l'àmbit nacional, la mitjana mensual va ser de 18.222.519,36 treballadors; la de pensions, 9.541.801,25, i la de pensionistes, 8.646.059,92, per la qual cosa la ràtio de treballadors per pensió és d'1,91 i el de treballadors per pensionista és de 2,11.

La contribució que les prestacions de Seguretat Social duen a terme a la millora de la qualitat de vida dels ciutadans pot apreciar-se si es té en compte que el pressupost executat per l'INSS en prestacions -2.297.418.976,31- representa un 7,68% del PIB de les Illes Balears (primera estimació per al 2017 de l'INE per la CAIB situada en 29.910,8 milions d'euros).

Els percentatges de creixement interanuals a les Illes del nombre de pensions, dels imports de les nòmines mensuals i de les pensions mitjanes, el 2017 i des del 2008 són superiors als percentatges de creixement interanual produïts a l'àmbit nacional.

Més de 333.000 persones són beneficiàries a la nostra comunitat autònoma d'alguna de les pensions o subsidis o altres prestacions de la Seguretat Social o prestacions per desocupació, o pensions de classes passives o no contributives, ja que es troben en algunes de les situacions de necessitat corresponents a les contingències protegides. L'import mensual estimat supera els 282 milions d'euros.

Les cotitzacions socials el 2017 a les Balears han ascendit a 2.645.258.233,11 euros, que -sumades a taxes i ingressos per un import de 26.707.371,48 euros i a altres conceptes- situen els drets reconeguts nets en 2.672.175.115,45 euros, dades definitives acumulades a desembre.

Les cotitzacions socials han aconseguit 2.165.895.354,40 (règim general), 283.295.105,56 (règim d'autònoms), 2.467,22 (règim especial agrari), 11.193.015,00 (règim de la mar), 13.145,16 (mineria del carbó), 16.995,29 (empleats de la llar), 1.405.731,47 (accidents de treball i malalties professionals) i 183.436.419,01 (aturats i bonificacions per foment a l'ocupació).

A la fi de 2017 les obligacions reconegudes netes a les Illes Balears varen ser de 2.359.178.996,75 euros, que distribuïdes per capítols pressupostaris varen llançar els resultats següents: 19.263.542,00 (cap. 1), 3.682.863,70 (cap. 2), 2.336.075.534,93 (cap. 4), 157.054,23 (cap. 6), operacions financeres 127.598,830.

El 2017 les pensions contributives de Seguretat Social a les Balears gestionades per les entitats gestores de la Seguretat Social varen ascendir a 2.117.303.420,76 euros, dels quals 209.608.980,46 per pensions d'incapacitat permanent, 1.551.004.950,64 per pensions de jubilació, 329.851.080,75 per pensions de viduïtat, 25.994.295,54 per pensions d'orfanat i 844.113,37 per pensions en favor de familiars.

A més, s'han de comptabilitzar 88.091.293 euros de subsidis i altres prestacions: 37.201.646,83 incapacitats temporals, 805.974,88 recàrrecs, 49.268.265,28 maternitat-paternitat, risc per embaràs i lactància, 815.406,18 prestacions i lliuraments únics.

Les prestacions per atur totalitzaren 536 milions d'euros, amb una disminució d'un 1,1% respecte del 2017.

SEGURETAT SOCIAL

3.1.

INTRODUCCIÓ

El model de Seguretat Social configurat en la nostra constitució dins dels principis rector de la política social i econòmica és un model mixt, contributiu i assistencial, com s'infereix de l'article 41 de la CE, que assenyala: "Els poders públics mantindran un règim públic de Seguretat Social per a tots els ciutadans que garanteixi l'assistència i les prestacions socials suficients davant situacions de necessitat, especialment en cas de desocupació. L'assistència i les prestacions complementàries seran lliures".

L'expressió Seguretat Social s'esmenta també en l'article 129.1 i sobre la competència exclusiva de l'Estat en la legislació bàsica i el règim econòmic de la Seguretat Social, sense perjudici de l'execució dels seus serveis per les comunitats autònomes, en el 129.1 i en el 25.2. Sense emprar aquests termes, també s'esmenta quan es refereix a la protecció econòmica de la família de l'article 39; la protecció de la salut, l'article 43; el tractament i la rehabilitació de disminuïts físics, l'article 49, i la suficiència econòmica dels ciutadans durant la tercera edat mitjançant pensions adequades i periòdicament actualitzades (article 50).

La Seguretat Social, d'acord amb el model constitucional i els seus principis i finalitats establertes en la LGSS, article 2.1 apartat 1.3, es

configura com el nucli fonamental del sistema de protecció social pública del nostre estat social i democràtic de dret fonamentada en els principis d'universalitat, unitat, solidaritat i igualtat i que garanteix a les persones compreses en el camp d'aplicació que compleixen amb els requisits exigits –així com els familiars o assimilats a càrrec seu– la protecció adequada enfront de les contingències i en les situacions protegides.

Per tant, hi ha un nivell bàsic de protecció integral i universalitzada finançat per impostos, que comprèn l'assistència farmacèutica, la protecció familiar, els serveis socials i, en determinats casos, el subsidi per desocupació, al qual accedeixen tots els ciutadans en idèntiques condicions amb independència que hagin contribuït o no al sistema de la Seguretat Social.

Aquest nivell de protecció es completa, d'una banda, amb el sistema de prestacions econòmiques, en el qual s'integra la modalitat contributiva, que ofereix rendes de substitució dels salaris en actiu (proporcionalitat entre salari, cotització i prestació), i, d'una altra, amb la modalitat no contributiva adreçada a proporcionar compensació a les necessitats bàsiques en favor d'aquells ciutadans que es troben en situació de necessitat i no accedeixen a la via contributiva.

A aquests dos nivells de caràcter públic i obligatori, cal afegir un tercer nivell complementari de caràcter lliure, constituït fonamentalment per les entitats de previsió social i els plans i fons de pensions.

Com a sistema de prestació pública i obligatòria basat en un sistema de repartiment, d'una banda, requereix la prèvia obtenció dels recursos, fonamentalment les quotes de la Seguretat Social, que es recaptin per la TGSS en període voluntari com en via executiva i que conformen el pressupost d'ingressos de la Seguretat Social. D'altra banda, requereix el desplegament de l'acció protectora finalista que s'articula a través d'entitats gestores (INSS, ISM) i que, a més de l'assistència sanitària que no és objecte de desenvolupament en aquest capítol i que es presta pel Servei Públic de Salut, inclou les prestacions econòmiques que es descriuran més endavant.

El sistema de Seguretat Social es caracteritza pel seu dinamisme, per la seva capacitat d'adaptació continuada a l'evolució social i econòmica, basat en l'equitat (amb proporcionalitat referencial entre les prestacions i l'esforç contributiu dels beneficiaris), en la solidaritat interpersonal i intrageneracional i en la garantia de la suficiència, sempre que ho permetin les disponibilitats financeres. Aquesta suficiència o adequació no és aïllada, sinó referida al sistema de pensions globalment. Els reptes demogràfics (natalitat, envelliment de la població, augment de l'esperança de vida) abordats des de l'òptica de manteniment del principi de la suficiència de les prestacions com a renda social de substitució que caracteritza a les prestacions contributives fan necessari dotar el sistema de les fórmules de finançament necessàries per consolidar la protecció i assegurar-ne la sostenibilitat.

Aquest dinamisme que s'ha posat en relleu al llarg de la història i la utilització d'instruments tan efectius de concertació

com el Pacte de Toledo forma part dels seus senyals d'identitat, juntament amb la solidaritat, la capacitat redistributiva i la de contribuir a la cohesió social.

Els últims anys mostren un intens procés d'adaptació de la Seguretat Social a l'aparició de les noves tecnologies i a l'auge dels serveis per via telemàtica, que es reflecteixen en l'intens desenvolupament del web i de la seu electrònica i la constant incorporació i optimització de serveis via internet, especialment la plataforma Tu Seguridad Social, a través de la qual –amb certificat digital, DNI electrònic o Cl@ve (usuari i contrasenyes concertades)– es pot accedir de manera senzilla i amigable a sol·licitar qualsevol prestació de la Seguretat Social, al simulador de jubilació, o de les prestacions de maternitat i paternitat, prestacions que es tramiten de manera automàtica, per la qual cosa en nombrosos casos la resolució és instantània.

A les Illes Balears, el 2017 va haver-hi una mitjana mensual de 485.016 treballadors d'alta en algun règim del sistema. La mitjana anual del 2017 de pensions va ser de 186.241,08, i la de pensionistes, 165.389, la qual cosa estabilitza una ràtio de treballadors/pensió/pensionista en 2,6 i en 2,93 respectivament.

A l'àmbit nacional, la mitjana mensual va ser de 18.222.519,36; la de pensions, de 9.541.801,25, i la de pensionistes, 8.646.059,92; per la qual cosa la ràtio de treballadors per pensió és 1,91, i el de treballadors per pensionista és 2,11.

La contribució que fan les prestacions de Seguretat social a la millora de la qualitat de

vida dels ciutadans pot apreciar-se si es té en compte que el pressupost executat per l'INSS en prestacions –2.297.418.976,31– representa un 7,68% del PIB de les Illes (primera estimació per 2017 de l'INE per a la CAIB, situada en 29.910,8 milions d'euros).

Més de 333.000 persones són beneficiàries a la nostra comunitat autònoma d'alguna de les pensions o subsidis o altres prestacions de la Seguretat Social o prestacions per desocupació, o pensions de classes passives o no contributives, ja que es troben en algunes de les situacions de necessitat corresponents a les contingències protegides. L'import mensual estimat supera els 282 milions d'euros.

Les cotitzacions socials el 2017 a les Illes Balears han ascendit a 2.645.258.233,11 euros, que –sumades a taxes i ingressos per un import de 26.707.371,48 euros i a altres conceptes– situen els drets reconeguts nets en 2.672.175.115,45 euros, dades definitives acumulades a desembre.

Les cotitzacions socials en euros han aconseguit 2.165.895.354,40 (règim general), 283.295.105,56 (règim d'autònoms), 2.467,22 (règim especial agrari), 11.193.015,00 (règim de la mar), 13.145,16 (mineria del carbó), 16.995,29 (empleats de la llar), 1.405.731,47 (accidents de treball i malalties professionals) i 183.436.419,01 (aturats i bonificacions per foment a l'ocupació).

A la fi de 2017 les obligacions reconegudes netes a les Illes Balears varen ser de 2.359.178.996,75 euros, que distribuïdes

per capítols pressupostaris varen llançar els resultats següents: 19.263.542,00 (cap. 1), 3.682.863,70 (cap. 2), 2.336.075.534,93 (cap. 4), 157.054,23 (cap. 6), i a operacions financeres 127.598,830.

El 2017 les pensions contributives de Seguretat Social a les Balears gestionades per les entitats gestores de la Seguretat Social varen ascendir a 2.117.303.420,76 euros, dels quals 209.608.980,46 per pensions d'incapacitat permanent, 1.551.004.950,64 per pensions de jubilació, 329.851.080,75 per pensions de viduïtat, 25.994.295,54 per pensions d'orfandat i 844.113,37 per pensions en favor de familiars.

A més, s'han de comptabilitzar 88.091.293 euros de subsidis i altres prestacions: 37.201.646,83 incapacitats temporals, 805.974,88 recàrrecs, 49.268.265,28 maternitat-paternitat, risc per embaràs i lactància, 815.406,18 prestacions i lliuraments únics.

3.2.

ELS INGRESSOS PER A LA RECAPTACIÓ DE QUOTES DE LA SEGURETAT SOCIAL

La gestió recaptadora de la Seguretat Social, la du a terme la Tresoreria General de la Seguretat Social (TGSS), com a caixa única del sistema, pel que fa a la recaptació tant voluntària com executiva, sota la direcció, la vigilància i la tutela de l'Estat. A continuació es presenten les dades de l'execució del pressupost d'ingressos per quotes relatives als exercicis 2015 i

2016 (darreres dades anuals complertes i definitives).

Durant l'any 2016 la recaptació en via voluntària ha arribat a l'import íntegre de 2.724,49 milions d'euros, la qual cosa representa un augment d'un 6,7% respecte del 2015, mentre que la recaptació en via executiva ha estat de 55,6 milions d'euros, fet que suposa un increment interanual d'un 8,6%.

La recaptació líquida suma a la recaptació en via voluntària i a la recaptació en via executiva, els imports de la recaptació per "altres cotitzacions", és a dir, per atur, FOGASA i per formació professional, a més d'altres ingressos diferents de les quotes. Així, l'any 2016 (darreres dades anuals disponibles) la recaptació líquida ha assolit 3.029,79 milions d'euros, el que en termes relatius suposa un 7,49% més del que es registrava l'any anterior.

3.3.

LA DESPESA EN PRESTACIONS DE LA SEGURETAT SOCIAL

Dins de les prestacions de la Seguretat Social, les prestacions familiars econòmiques, el subsidi de maternitat i els complements de mínims corresponen al nivell bàsic assistencial, no contributiu, que ofereix rendes de compensació de necessitats bàsiques, segons límits d'ingressos i que es financen a través d'impostos i per altra banda, les pensions de jubilació, i d'incapacitat permanent, subsidis d'incapacitat temporal, maternitat, paternitat, riscos, etc., i les

prestacions per mort i supervivència, que corresponen al nivell contributiu o professional en el qual s'ofereixen rendes de substitució dels salaris en actiu.

Aquest apartat estudia, en relació amb el 2017, les dades relatives a les prestacions econòmiques del sistema de la Seguretat Social que reconeix l'Institut Nacional de la Seguretat Social (INSS): les prestacions per atur reconegudes pel Servei Públic d'Ocupació Estatal (SPEE per les seves sigles en castellà i antic INEM); les prestacions del règim especial de treballadors de la mar, que gestiona l'Institut Social de la Marina (ISM), i també les d'incapacitat temporal, gestionades per les mútues col·laboradores amb la Seguretat Social (MCSS) La informació que es facilita inclou múltiples segmentacions i comparacions.

Les prestacions de l'INSS varen arribar a 2.297.418.976,31 euros, quantitat que representa un increment del 3,8% sobre l'any 2016, un 11,47% sobre el 2015 i un 26,60% més sobre els 1.814.703.297,01 euros abonats el 2011. (Vegeu els quadres [A III-17.1](#) i [A III-17.2](#)).

El pagament de prestacions de l'ISM el 2017 fou de 38.656.392,61 euros.

Les prestacions per atur totalitzaren 536 milions d'euros, amb una disminució de l'1,1% respecte del 2017.

3.3.1. LA DESPESA EN PENSIONS CONTRIBUTIVES

El 2017 les pensions contributives i per tipus de pensions a les Illes gestionades

per les entitats gestores de la Seguretat Social suposaren 2.117.303.420,76 euros, dels quals 209.608.980,46 varen ser per pensions d'incapacitat permanent, 1.551.004.950,64 per pensions de jubilació, 329.851.080,75 per pensions de viduïtat, 25.994.295,54 per pensions d'orfanat i 844.113,37 per pensions en favor de familiars. (Vegeu el quadre [AIII-17.3](#)).

Durant l'any 2017 l'INSS ha destinat a les pensions contributives i per tipus de finançament un import total de 2.185.579.702,09 euros, fet que suposa un increment d'un 3,49% respecte de l'any anterior i un 23,65% sobre els 1.707.860.271,24 euros del 2011. D'aquesta quantitat, 2.080.476.735,03 euros corresponen a les pensions contributives en sentit estricte, finançades amb cotitzacions socials, i 105.102.967,06 euros a complements mínims de les pensions, de naturalesa no contributiva i finançats amb impostos. (Vegeu el quadre [A III-17.4](#)).

L'import de les pensions contributives del règim especial dels treballadors de la mar gestionades per l'ISM, d'acord amb la Llei 47/2015, de 21 d'octubre, reguladora de la protecció social de les persones treballadores del sector marítim i pesquer foren 36.834.350,40 euros, als quals s'han d'afegir 1.260.758,25 euros més en concepte de gestió i control de mínims.

La quantia anual de la pensió no contributiva el 2017 ha estat de 368,90 euros mensuals; amb un beneficiari en la unitat de convivència de 5.164,60 euros en el còmput anual, 627,14 euros mensuals (8.779,82 en còmput anual, amb dos beneficiaris).

L'1 de desembre de 2017 hi ha hagut a les Illes Balears 186.241 pensions en vigor, amb un import global de 158.578.008,99 euros i un import de la pensió mitjana de 851,47 euros. (Vegeu el quadre A III-18).

En el càlcul de l'import de la pensió mitjana s'ha tingut en compte l'import total de la nòmina mensual i el nombre de pensions en vigor en el període de referència. S'han exclòs els imports abonats en primers pagaments (que incorporen endarreriments), les pagues extraordinàries, altres pagaments únics d'endarreriments de revaloració, etc.

Si ens referim a les dades del 31 de desembre de 2017, a les Illes hi havia 187.952 pensions contributives, 2.758 pensions més que en el mateix període de l'any anterior, amb una taxa de l'1,49% de creixement interanual. El nombre de pensions de les Illes Balears representen un 1,96% del total de les pensions en vigor a l'Estat espanyol (9.581.770 pensions).

L'import de la nòmina mensual va ser de 161.212.539,73, amb un creixement interanual d'un 3,57%, i la pensió mitjana se situava en 857,73 euros, un 2,05% més que el 31 de desembre de 2016, en què era de 840,50 euros. Els percentatges de creixement interanual a les Illes del nombre de pensions, dels imports de les nòmines mensuals i de les pensions mitjanes, el 2017 i des del 2008 són superiors als percentatges de creixement interanual produïts a l'àmbit nacional. (Vegeu el quadre A III-19 i addendes).

Quant a la projecció anual de les dades mensuals, s'ha de tenir en compte que

les pensions s'abonen en 14 pagues (una per a cadascun dels mesos de l'any i dues pagues extraordinàries, al costat de les mensualitats de juny i novembre), excepte les derivades de contingències professionals, suposant que les pagues extraordinàries estan prorratejades dins de les dotze mensualitats ordinàries.

A més de les revaloritzacions de les pensions, en el creixement dels imports influeix l'efecte de substitució de les pensions que causen baixa –normalment més antigues i de quantia més baixa– per pensions noves que causen alta i que generalment són de quantia més elevada. En aquest sentit, és important ressenyar que el valor mitjà de les 11.170 pensions noves reconegudes a les Illes Balears el 2017 és de 983,99 euros mensuals. (Vegeu el quadre AIII-20 i addenda).

Quant a l'import mitjà mensual de les 625 pensions reconegudes el desembre de 2017 a les Illes Balears, fou de 1084,26 euros, un 5,34% per sobre de la mitjana de les pensions en vigor el desembre de 2016, que fou de 1029,26 euros. La pensió mitjana de jubilació reconeguda al desembre de 2017 és de 1.217,05 euros, un 1,05% més que en el mateix mes de l'any anterior.

3.3.1.1. Anàlisi comparativa de les pensions contributives per comunitats autònomes, per províncies, per illes i per municipis de les Illes Balears

La quantia de les prestacions de la modalitat contributiva manté una relació de proporcionalitat amb les cotitzacions –bases de cotització i, en el seu cas,

períodes cotitzats—. Per aquest motiu, les diferències en les cotitzacions efectuades durant els períodes de la vida laboral que s'hagin de tenir en consideració per al reconeixement de la prestació suposen diferències en la quantia de la prestació reconeguda.

Els contextos socioeconòmics en generar factors de treball i factors salarials directament vinculats als imports a cotitzar són particularment rellevants. S'arriba a la mateixa conclusió si el que es pretén analitzar és la quantia mitjana de la pensió d'un col·lectiu determinat i fer comparacions amb la d'altres àmbits territorials: el conjunt d'historials de cotitzacions que es varen tenir en compte per reconèixer les pensions determina que les diferències en les aportacions contributives efectuades en relació amb altres àmbits originin diferències en el valor mitjà de les pensions que siguin objecte de comparació.

Des d'aquest punt de vista, es constata que la pensió mitjana del conjunt de les pensions en vigor l'1 de desembre de 2017 a les Illes Balears (857,73 euros) està per sota de la pensió mitjana del conjunt nacional (926,87 euros) i que igualment succeeix amb les pensions mitjanes de deu comunitats autònomes o les de 36 províncies a més de Melilla. En efecte, de les 17 comunitats autònomes i dues ciutats amb estatut d'autonomia (Ceuta i Melilla), set comunitats autònomes –a més de Ceuta– i només 14 províncies –la majoria de les quals són del nord de la península– tenen un import mitjà superior a la pensió mitjana nacional. Per ordre, són: el País Basc, Madrid, Astúries, Navarra, Aragó, Cantàbria, Catalunya i Ceuta.

Si la comparació s'efectua amb les pensions mitjanes de les diferents comunitats autònomes, s'observa que la pensió mitjana de les Illes Balears és més alta que la pensió mitjana de Castella-la Manxa, la Comunitat Valenciana, les Illes Canàries, Andalusia, Múrcia, Galícia i Extremadura. En canvi, és inferior a la pensió mitjana de deu comunitats autònomes, si bé a dues (Catalunya i Castella i Lleó) hi ha 5 de les 24 províncies amb pensió mitjana inferior a la de les Illes Balears.

Per tant, a la comparació per províncies, la pensió mitjana de les Illes Balears se situa clarament en una posició intermèdia en el conjunt nacional.

Les quatre províncies que ocupen els primers llocs són: Àlaba, Biscaia, Guipúscoa i Madrid. D'altra banda, la zona que conforma l'arc mediterrani, excepte Barcelona, està per sota de la mitjana espanyola, i només València i Tarragona estan per sobre de les Illes Balears. (Vegeu els quadres [AIII-21](#) i [A III-22](#)).

Comparant els valors de la pensió mitjana per a cadascuna de les classes de pensió en el cas de les pensions d'incapacitat permanent –854,50 euros– i jubilació –984,62 euros–, les Illes Balears ocupen el catorzè i el dotzè lloc, respectivament, amb 23 províncies amb pensions mitjanes de jubilació inferiors a les de les Balears. Pel que fa a les pensions de viduïtat –590,25 euros l'1 de desembre i 597,09 el 31 de desembre– i orfanat –334,76 euros– es troben en el segon i tercer dels darrers llocs.

Per Illes, Mallorca, amb un import mitjà de pensió de 875,59 euros el 2017, represen-

ta un 81,97% del total de les pensions, mentre que Menorca, amb una quantia mitjana de 855,62 euros, representa un 7,75%. Eivissa, amb un import mitjà de 825,59 euros, representa un 9,14%, i Formentera, amb una quantia mitjana de 709,9 euros, el 0,46%. No es disposa d'informació per adscriure el 0,68% restant perquè es tracta de pensions que s'abonen a l'estranger. (Vegeu el quadre [A III-23](#)).

Per municipis, i més concretament els de Mallorca, podem veure que Palma és on es percep la major part de l'import global mensual de les pensions contributives, amb un 41,21%. En un segon escaló hi ha Manacor i Lluçmajor, amb percentatges d'un 3,74% i d'un 3,71%, respectivament. En un tercer nivell trobam Calvià i Marratxí, amb un 3,53 i un 3,42%, respectivament. (Vegeu el quadre [A III-24](#)).

A Menorca són destacables els municipis de Maó i Ciutadella, amb uns percentatges de 2,80% i de 2,32%, respectivament. Pel que fa a les Pitiüses, cal esmentar el municipi d'Eivissa, amb un 3,84% de l'import total mensual de les pensions contributives.

Relacionant l'import total de les pensions segons el nombre total de pensions, es pot parlar de certes diferències en la pensió mitjana entre municipis de l'àrea metropolitana de Palma i del litoral i els municipis de l'interior. En el cas de Mallorca, Marratxí (1.032,04), Bunyola (1028,49), Valldemossa (952,07), Esporles (950,07), Palma (949,53), Puigpunyent (949,53) i Mancor de la Vall (913,69) són municipis amb unes pensions per sobre de la mitjana, mentre que a municipis com

sa Pobla, Muro o Ariany el valor mitjà no arriba als 700 euros mensuals.

En el cas de Menorca, els valors mitjans més elevats de l'illa els trobam a Maó (916,61 euros), Sant Lluís (903,87 euros) i es Castell (896,85 euros), municipis que estan situats a la zona del llevant de Menorca. A les illes Pitiüses, l'import mitjà més alt correspon a les pensions del municipi d'Eivissa, amb una quantia mitjana de pensió de 904,68 euros.

3.3.1.2. Anàlisi de les pensions contributives segons la classe, el gènere, el grup d'edat, el règim i per trams de quantia

Del total de pensions en vigor el 31 de desembre de 2017 (187.873 davant les 187.952 en vigor l'1 de desembre de 2017) per classe, gènere i grup d'edat, un 53,73% correspon a dones –un total de 100.945 pensions en vigor–, mentre que el 46,27% restant correspon al col·lectiu masculí –amb un total de 86.928. (Vegeu el quadre [A III-25](#)).

El nombre de pensionistes amb pensions en vigor el 31 de desembre de 2017 és de 166.938, dels quals 83.423 són dones, un 49,97%, i 83.515 homes, un 50,03%, que situa la mitjana de les pensions per pensionista en 1,125. Quan s'especifica "pensionistes" en les dades de persones físiques s'ha eliminat el doble còmput que es produiria en els supòsits de titulars de diverses pensions, computant el pensionista únicament sota les característiques de la pensió principal. (Vegeu el quadre [AIII-26.1](#)).

Destaca amb molta diferència la pensió contributiva mitjana de jubilació per a les 204 persones que provenen de la mineria del carbó, i els 2.729 treballadors del règim de la mar, que reben un import bastant més elevat per comparació amb la resta de règims (1.049,10 i 994,76 euros, respectivament). La mitjana de les 128.763 pensions contributives del règim general se situa en 952,58 euros, la de les 46.346 pensions del règim especial de treballadors autònoms (RETA) en 601,92 euros, la dels 3.303 treballadors del règim d'accidents de treball en 926,87, i les de les 247 pensions de malalties professionals en 945,03 euros.

Les bases de cotització mínimes el 2017 foren en el règim general 825,60 euros; en el règim d'autònoms, 893,10 euros mensuals, i la base màxima de cotització, 3.751,20 euros.

Per trams de quantia, un 17,85% del total de pensions en vigor es concentra en trams que van de 600,01 als 650 euros, per un total de 33.536 pensions en vigor durant l'any 2017. Hi ha 57.317 pensions situades en trams de quantia inferiors i 97.020 en trams superiors.

3.3.1.2.1. La pensió de jubilació contributiva

La pensió de jubilació requereix aconseguir l'edat establerta, el cessament total o parcial en l'activitat laboral o professional i acreditar el període de cotització fixat.

El 2017 la jubilació ordinària requeria tenir 65 anys, amb 36 anys i tres o més mesos de cotització, o 65 anys i cinc mesos amb

menor període de cotització. Per al càlcul de la base reguladora es computen 20 anys i el 100% de percentatge aplicable s'aconsegueix amb 35,5 anys cotitzats.

Al costat de la jubilació ordinària hi ha altres nombroses i diverses modalitats de jubilació:

- Parcial.
- Flexible: la possibilitat de compatibilitzar una vegada causada la pensió de jubilació amb un contracte a temps parcial amb una reducció de jornada entre un 25% i un 50% amb la consegüent minoració de la pensió.
- Anticipada: als 65 anys o abans, fins i tot als 60 o menys anys –discapacitats amb un grau igual o major del 65%, normes transitòries, treballs de naturalesa penosa, mineria, ferroviaris, etc.–. En els supòsits de jubilació anticipada s'apliquen una sèrie de coeficients reductors que varien en funció dels períodes cotitzats i de si la causa de la jubilació anticipada deriva del cessament no imputable al treballador o si és voluntari.
- Activa: la jubilació derivada de la possibilitat de compatibilitzar el cobrament del 50% de l'import de la pensió de jubilació amb la realització d'un treball per compte propi o d'altri, en la qual s'exigeix haver complert l'edat ordinària de jubilació, que el percentatge aplicable a la base reguladora sigui el 100%.

- Activa plena: la jubilació en el règim d'autònoms amb els mateixos requisits que l'activa quan s'acrediti tenir contractar almenys un treballador per compte d'altri).

La prolongació voluntària de la vida laboral quan s'accedeix a la pensió amb una edat superior a l'edat que resulta d'aplicació – sempre que en aquesta data s'hagi reunit un període mínim de cotització de 15 anys– pot donar lloc a un percentatge addicional per cada any cotitzat, que a partir de 37 anys cotitzats és d'un 4%, i entre 25 i 37 anys, d'un 2,75%. En aquest cas podrà superar-se el límit de les pensions públiques, que el 2017 ha estat de 2.573,70 euros mensuals, sense que es pugui superar la quantia del límit màxim de cotització vigent en cada moment, 3.751,20 euros.

La pensió més important del sistema contributiu de les Illes Balears és la de jubilació, que representa un 72,77% de les despeses, seguida de les de viduïtat i d'incapacitat permanent, que representen un 16,20% i un 9,66%, respectivament. (Vegeu el quadre [A III-26.2](#)).

Les pensions de jubilació en vigor el 31 de desembre de 2017 eren 119.982, amb una pensió mitjana de 985,96 euros. La pensió mitjana de les 50.634 dones que perceben pensió de jubilació se situava en 763,31 euros, i les dels 69.348 homes, en 1.148,52 euros. El nombre de pensionistes de jubilació en aquesta data és de 117.596, dels quals 48.626 són dones i 68.970 homes. (Vegeu el quadre [AIII-27](#)).

Com s'ha indicat abans, la pensió mitjana de jubilació de les reconegudes al desembre de 2017 ha estat de 1.217,05 euros, mentre que al desembre de 2016 havia estat de 1.023,95 euros, i al desembre de 2015, de 1.153,03 euros. (Vegeu el quadre [AIII-28](#)).

La quantia de la pensió mitjana està associada fonamentalment als requisits de cotització i d'edat al moment del fet causant. Hi ha modalitats de jubilació amb coeficients reductors aplicats a la pensió respecte al temps que falti al treballador per complir l'edat legal de jubilació, que en cada cas li resulti d'aplicació, com és el cas de la jubilació anticipada.

Cal destacar la modificació successiva al llarg dels anys del règim jurídic de les prestacions de jubilació, com en el cas de la jubilació parcial o amb la jubilació flexible o amb la jubilació activa. (Vegeu el quadre [AIII-29](#)).

A continuació, es facilita per primera vegada informació desglossada per als quatre components de la pensió:

- Pensió inicial, que és la quantia de la pensió que resulta d'aplicar directament el percentatge que correspon a la base reguladora de la pensió al moment del reconeixement inicial i sense incloure complements a mínims.
- Revaloració, que és l'efecte acumulat de les pujades periòdiques a les pensions ja existents, segons les previsions de la corresponent LPGE.

- Complement al mínim, que és l'import que s'afegeix a la suma dels dos conceptes anteriors quan aquesta suma incrementada –si escau, amb la d'altres pensions que pugui tenir el pensionista– no aconsegueix la pensió mínima a la qual l'interessat té dret.
- Altres complements, diferents dels mínims com el de maternitat, recàrrecs o increments de prestacions per incompliment de mesures de seguretat o de prevenció de riscos laborals, etc.

La revaloració per al 2017, d'acord amb el que es preveu en la LPGE per a aquest any en les pensions abonades pel sistema de Seguretat Social en la seva modalitat contributiva, ha consistit en un increment del 0,25% i el límit màxim en la quantia de les pensions públiques ha quedat establert en 2.573,70 euros mensuals.

Cal remarcar el complement de maternitat en vigor des del 2016, que reconeix, per la seva aportació demogràfica a la Seguretat Social, les dones que hagin tingut fills biològics o adoptats i siguin beneficiàries en qualsevol règim del sistema de la Seguretat Social de pensions contributives de jubilació, viduïtat o incapacitat permanent que consisteix a aplicar a la quantia inicial de les referides pensions un 5% en el cas de dos fills; un 10% en el de tres fills, i un 15% en quatre o més fills.

D'acord amb aquests conceptes, l'import de la nòmina del mes de desembre de 2017, que fou de 118.297.206,31 euros, ha tingut el desglossament següent: 96.884.012,38 euros d'import de pensió

inicial (81,90% del total), 16.287.202,94 euros d'import de revaloració (13,77%), 4.667.620,64 euros d'import de complements de mínims (3,95%) i 458.370,35 d'altres complements.

La variació interanual en el nombre de pensions ha estat d'un 2,59%; la variació de l'import de la nòmina, un 4,68%, i la de l'import de la pensió mitjana ha estat d'un 2,04%.

L'any 2017 les primeres pensions de jubilació en vigor, per a tots dos gèneres, es troben en el grup d'edat que va dels 50 als 54 anys, amb un total de 10 (amb una primera pensió de jubilació en vigor reconeguda en el grup de les dones en el tram d'edat dels 45 als 49 anys). En el cas dels homes i de les dones, les pensions de jubilació en vigor reconegudes es concentren principalment entre els 65 i els 74 anys. El nombre total de pensions de jubilació en vigor per gènere durant l'any 2017 és superior en el cas dels homes, amb una diferència de 18.715 respecte de les pensions de jubilació en vigor per a les dones. (Vegeu el quadre [A III-30](#)).

Del total de pensions de jubilació en vigor durant l'any 2017, un 18,19% se situen entre els 600,01 i els 650,00 euros, per un total de 21.822 pensions en vigor reconegudes. Per altra banda, un total de 43.730 pensions de jubilació estan per sobre dels 1.000,00 euros, fet que representa un 36,45% del total de pensions de jubilació en vigor per al 2017. (Vegeu el quadre [A III-31 i addenda](#)).

3.3.1.2.2. Les pensions de viduïtat

Pel que fa a les pensions de viduïtat, el desembre de 2017 estaven en vigor un total de 44.209 pensions i la Seguretat Social hi va destinar un import mensual total de 26.096.476,97 euros, quantitat que representa una quantia mitjana mensual de pensió de 590,3 euros. (Vegeu el quadre [A III-32 i addendes](#)).

El creixement interanual del nombre de pensions ha estat d'un 0,18%, el de la nòmina de pensions un 1,54% i el de la pensió mitjana un 1,36%.

És significatiu conèixer que el desglossament dels més de 26 milions d'euros de l'import de la nòmina mensual de desembre ha estat: 14.660.702,17 d'import inicial de la pensió (56,18%), 8.883.663,59 euros de revaloració (34,04%), 2.411.667,92 euros de complements a mínims (9,24%) i 140.443,29 euros corresponents a altres complements. La mitjana de les pensions de viduïtat percebudes a les Illes per les pensionistes és de 602,75 euros i les percebudes per homes a 31 de desembre és de 471,29 euros.

Per gènere, el nombre de pensions de viduïtat en vigor és notablement superior en el cas de les dones, amb un total de 40.021 durant l'any 2017, enfront de les 4.188 dels homes. La pensió de viduïtat és una pensió derivada del causant mort, per la qual cosa és compatible amb qualssevol rendes de treball del vidu, la pensió de jubilació i incapacitat permanent de la vídua o el vidu (també amb les prestacions de desocupació o incapacitat temporal).

Per aquests motius, hi ha 24.740 dones que només perceben la pensió de viduïtat, és a dir, hi ha 15.280 pensions percebudes per vídues que concorren amb la percepció d'alguna altra de les 48.626 pensions de jubilació o 7.141 pensions d'incapacitat permanent percebudes per dones.

A 1 de desembre de 2017 hi havia 10.964 pensions de viduïtat complementades a mínims, és a dir, un 24,73% de les pensions de viduïtat a les Illes Balears, enfront del 31,30% a l'àmbit nacional. Aquestes pensions mínimes es distribueixen en 7.321, un 23,49% en el règim general (29,42% a l'àmbit nacional); 3.145, 28,55% a RETA (40,66% a l'àmbit nacional); 298 al règim de la mar, 27,39% (38,72% a l'àmbit nacional), i la resta, en altres règims. (Vegeu els quadres [A III-33 i AIII-34](#)).

La disminució d'un 6,57% del nombre dels complements de mínims a les Illes Balears en relació amb l'àmbit nacional repercuteix en la pensió mitjana i cal relacionar-ho amb els llindars d'ingressos compatibles amb el complement a mínims, amb els 7,8 punts percentuals en què supera la taxa d'ocupació a les Illes Balears a l'existent a l'àmbit nacional, i amb el percentatge més gran de pensions de jubilació de dones a les Illes Balears, un 40,53% enfront d'un 37,73% a l'àmbit nacional.

De les 10.964 pensions de viduïtat complementades a mínims, gairebé un 90% corresponen a pensions amb complements de mínims que el seu titular té 65 o més anys o en el qual concorre

una discapacitat igual o major al 65%, que en el segon semestre del 2017 tenien fixada una quantia de la pensió mínima de 637,70 euros mensuals. (Vegeu el quadre [A III-35](#)).

Durant l'any 2017, la primera pensió de viduïtat en vigor l'hem de situar dins el gènere femení, en el tram d'edat que va dels 20 als 24 anys, amb una pensió reconeguda. En el tram d'edat que va dels 25 als 29 anys, trobam 12 pensions reconegudes per al gènere femení. Les primeres pensions pels homes els trobam en el tram que va dels 30 als 34 anys, amb un total de dues pensions reconegudes. Més significatiu és la distribució per gènere en els trams de 80-84 anys i de 85 o més, en els quals es concentren 18.405 pensions de viduïtat percebudes per dones i 1.526 per homes. En el tram de 85 anys o més, 10.927 pensions de viduïtat les perceben dones i 984 homes. (Vegeu el quadre [AIII-36 i addenda](#)).

Un 45,82% de les pensions de viduïtat se situen entre els 600,01 i els 650,00 euros, per un total de 20.257 pensions en vigor. 8.020 pensions, un 26,94%, es troben en el grup de 80-84 anys, amb una mitjana de 581,70 euros, i les 11.911 pensions amb 85 o més anys (26,94%) tenen un import mitjà de 521,12 euros.

Una altra prestació derivada de la mort i supervivència és l'auxili per defunció, que consisteix en una quantitat a un tant alçat de 46,50 euros que s'abona a qui hagi suportat les despeses de sepeli, i el 2017 es varen abonar per aquest concepte 113.584,05 euros.

3.3.1.2.3. Les pensions d'incapacitat permanent

Pel que fa a la incapacitat permanent, l'import de la despesa el 2017 ha estat de 211.225.319,97 euros (un 0,70% menys que els 212.711.490,76 de l'any anterior), distribuïts en 207.900.083,02 euros, corresponents a la part contributiva i 3.325.236,95 de complements a mínims, que representa en conjunt un 9,66% de la despesa total en pensions.

La despesa a desembre de 2017 de les 17.395 pensions en vigor ha estat de 14.867.971,28 euros, amb una quantia mitjana mensual de la pensió de 854,73, superior a l'existent al desembre de 2016 que va ser de 849,38 euros. Per règims, l'import mitjà de les 13.467 pensions del règim general va ser de 871,82 euros; el de les 2.000 del règim d'autònoms, 638,70 euros, i la mitjana de les 1.547 pensions causades per accidents de treball va ser de 1.000,36 euros. (Vegeu el quadre [AIII-37](#)).

El nombre de pensions d'incapacitat permanent en vigor a 31 de desembre de 2017 es distribueix entre les 10.163 pensions percebudes per homes, amb un import mitjà de 902,43 euros, i les 7.232 per dones, amb un import mitjà de 787,70. En canvi, les 17.737 pensions en vigor el 31 de desembre de 2016 es distribueixen en 7.311 pensions corresponents a dones, a raó de 779,01 euros de mitjana, i en 10.426 pensions percebudes per homes, amb un import mitjà de 898,73 euros. S'ha produït, per tant, una disminució de l'1,8% del nombre de pensions i un augment de l'1,04% en la pensió mitjana respecte de

l'any anterior. (Vegeu el quadre **AIII-38 i addenda**).

Per trams de quantia, un total de 2.255 pensions d'aquesta classe tenen reconeguts imports que van dels 500,01 als 600,00 euros, mentre que un total de 7.380 (42,43%) pensions tenen reconeguts imports que van dels 600,01 als 1000,00 euros. El percentatge més alt de pensions reconegudes es troben en el tram que va dels 707,70 als 800,00 euros (1.959 pensions).

A continuació, es reflecteix el desglossament de les pensions d'incapacitat per graus:

- IP total, en la qual es percep un 55% de la base reguladora que inhabilita el treballador per a la realització de les tasques fonamentals de la seva professió, sempre que pugui dedicar-se a una altra de diferent.
- IP total del 75%, de la base reguladora per als majors de 55 anys.
- IP absoluta, que inhabilita per complet el treballador per a tota professió o ofici, en la qual es percep el 100% de la base reguladora
- Gran invalidesa, situació d'IP en la qual es necessita l'assistència d'una altra persona per als actes més essencials de la vida.

Les pensions d'invalidesa del SOVI (Assegurança Obligatòria de Vellesa i Invalidesa) no es classifiquen en funció d'aquests graus.

El primer de desembre de 2017 les 17.461 pensions d'IP es desglossaven en: 467

pensions d'IP en grau de gran invalidesa, un 2,67% del total, amb un import mitjà d'1.792,19 euros; 5.674 d'IP absoluta, un 32,5%, amb una pensió mitjana de 1.076,90 euros; 6.461 pensions d'IP total per a la professió habitual amb el 55% de la base reguladora, un 37% del total, amb una pensió mitjana de 595,80 euros, i 4.743 d'incapacitat permanent total qualificada d'un 75%, de la base reguladora, un 27,2%, amb un import mitjà de 859,86 euros, i 116 del SOVI d'invalidesa, amb un import mitjà de 392,11 euros. (Vegeu el quadre **A III-39**).

Des de novembre de 1997 les pensions d'incapacitat permanent passen a anomenar-se pensions de jubilació procedent d'incapacitat quan els seus beneficiaris compleixen l'edat de 65 anys. Si bé aquest fet no modifica el règim de la prestació, sí suposa un canvi en el seu tractament estadístic, atès que passen a tractar-se al costat de la resta de pensions de jubilació. El més rellevant és que en els trams d'edat de 55 a 59 anys (amb 4.362 pensions i 4.358 pensionistes) i de 60 a 64 (5.540 pensions i 5.523 pensionistes) es concentra un 57,7% d'aquestes pensions.

3.3.1.2.4. Pensions d'orfandat

En l'orfandat, com a regla general la quantia de la pensió és d'un 20% de la mateixa base reguladora presa per calcular la viduïtat. El desembre de 2017 a les Illes Balears estaven en vigor 6.154 pensions d'orfandat, la qual cosa representa una disminució d'un 1,33%, però un increment d'un 3,40% respecte de l'any passat. A aquest concepte s'hi ha destinat un import mensual total de 2.066.900,48 euros,

amb una quantia mitjana de la pensió de 335,86 euros, fet que ha suposat un increment interanual de la pensió mitjana d'un 1,26%. Per grups d'edat, el que va de 20 a 24 anys és el que aglutina el nombre més elevat de pensions d'orfandat en vigor per a tots dos gèneres. Per trams de quantia, un 49,29% del total de pensions d'orfandat en vigor es concentra en imports que van dels 150,01 als 250,00 euros, seguit el 2017 pel tram de quantia que compren les pensions d'orfandat reconegudes de 250,01 a 300,00 euros (521 pensions). (Vegeu els quadres [A III-40](#) i [A III-41](#) i [addendes](#)).

3.3.1.2.5. Pensions a favor de familiars

Finalment, el desembre de 2017 hi havia 133 pensions a favor de familiars, tres menys que l'any 2016, amb un import total mensual de 69.369,46 euros, fet que suposa un import mitjà mensual de la pensió de 521,57 euros. El nombre de pensions d'aquest tipus en vigor durant l'any 2017 és notablement superior en el cas de les dones, amb 104 pensions, davant les 29 que hi ha reconegudes per als homes. Per trams de quantia, en un 30,08% dels casos s'ha concedit un import per aquest tipus de pensions que va dels 450,01 als 500,00 euros. (Vegeu els quadres [A III-42](#) i [A III-43](#) i [addenda](#)).

3.3.2. ANÀLISI DELS SUBSIDIS I ALTRES PRESTACIONS I UNA ESPECIAL REFERÈNCIA A LES DERIVADES D'ACCIDENTS DE TREBALL I MALALTIES PROFESSIONALS

En aquest apartat abordam les dades d'activitat referides als principals subsidis (prestacions de meritació periòdica i de durada

temporal), les indemnitzacions, que són prestacions econòmiques abonables d'una sola vegada, i a altres prestacions com ara la protecció familiar de caràcter econòmic.

Amb independència de les pensions contributives per un import de 2.185.579.702,09 euros, l'INSS ha gestionat el 2017 a les Illes Balears una despesa en subsidis i altres prestacions per import de 111.839.274,22 euros. Les prestacions amb un volum més alt de despesa han estat: la incapacitat temporal, amb 34.847.135,88 d'euros; la maternitat, amb 39.844.132,08 euros; les prestacions familiars, amb un import de 24.294.150,22 euros, i la paternitat, a la qual s'han destinat 9.233.947,41 euros. Les prestacions per maternitat, suposen un 35,63%; les d'incapacitat temporal, un 31,16%; les prestacions de maternitat i paternitat, 21,72%. (Vegeu el quadre [A III-44](#)).

En relació amb el règim de treballadors de la mar l'ISM va abonar el 2017 un total de 561.283,96 euros en concepte de subsidis d'incapacitat temporal i altres prestacions. (Vegeu el quadre [A III-45](#)).

3.3.2.1. Les prestacions de maternitat i paternitat

Des del 1995, la maternitat està configurada com una contingència específica i la seva finalitat és la cura del menor i la potenciació de la relació de l'afectivitat mare-fill en aquests primers moments. Això dona lloc a la percepció d'un subsidi que el 2017 tenia una durada de fins a 16 setmanes (un fill) o, en el cas de part múltiple, dues setmanes més a partir del segon fill, igual que en el cas de fill amb discapacitat.

El 2017 es varen reconèixer 6.961 prestacions per maternitat, 6.851 varen ser percebudes per la mare i 110 pel pare. Això representa un 2,23% menys que el 2016, en què va haver-hi 7.120 prestacions, 6.994 percebudes per la mare i 126 pel pare. L'INSS va abonar subsidis per maternitat per un import de 39.844.132,08 euros, la qual cosa suposa una disminució d'un 1,41% en relació amb el 2016. (Vegeu quadres [AIII-46](#) i [AIII-47](#)).

El 2017 l'INSS també va abonar 4.318,09 euros de subsidi de maternitat no contributiva; és a dir, a les treballadores per compte d'altri o per compte propi que, en cas de part, reuneixen tots els requisits establerts per accedir al subsidi per maternitat, excepte el període mínim de cotització.

La prestació de paternitat va ser creada per la Llei orgànica 3/2007, per a igualtat efectiva de dones i homes, l'abona directament l'INSS i, d'acord amb el previst a la Llei 9/2009, de 6 d'octubre, d'ampliació de la durada del permís de paternitat en els casos de naixement, adopció o acolliment (que la seva aplicació s'havia demorat per successives lleis de pressupostos). S'abona des de l'1 de gener de 2017 durant un període ininterromput de quatre setmanes ampliables en el supòsit de part, adopció, guarda o acolliments múltiples, en dos dies més per cada fill a partir del segon.

El 2017 es varen resoldre 6.418 subsidis de paternitat, un 13,77% més que el 2016, en què se'n varen abonar 5.641. La despesa del 2017 va suposar un increment del 106,33% respecte dels 4.475.743,16

abonats el 2016. Aquest increment s'explica per l'ampliació del permís de paternitat fins a les quatre setmanes.

Com s'ha esmentat a la introducció, el tràmit de les prestacions de maternitat i paternitat, quan se sol·liciten electrònicament a través de la plataforma "Tu Seguridad Social", s'efectuen de manera automatitzada i instantània, la qual cosa succeeix quan els sol·licitants –amb caràcter previ al naixement o adopció del fill– han obtingut de les oficines de la Seguretat Social el número d'usuari i contrasenya de la Cl@ve permanent (o disposen de DNI electrònic o certificat digital).

3.3.2.2. Les prestacions familiars

Les prestacions econòmiques de protecció a la família que es reconeixen als qui resideixen en territori espanyol i compleixen els requisits establerts consisteixen en una assignació econòmica de pagament periòdic per cada fill menor de 18 anys –o major d'aquesta edat afectat per una discapacitat en grau igual o superior a un 65%– i en unes prestacions de pagament únic per naixement o adopció en supòsits de famílies nombroses, monoparentals i en els casos de mares amb discapacitat, i també una prestació per part o adopció múltiples.

Hi ha també una prestació no econòmica contributiva que consisteix a considerar com a període de cotització efectiva els supòsits d'excedència per cura de fills o menors en règim d'acolliment o de guarda amb finalitats d'adopció o per cura d'altres familiars.

En el cas dels fills a càrrec no discapacitats, per poder ser beneficiari és necessari que els ingressos anuals de qualsevol naturalesa no siguin superiors al límit establert anualment en la Llei de pressupostos, que el 2017 va ser d'11.605,77 euros, que s'amplia en el cas de famílies nombroses (o no en tenen en compte si el fill és discapacitat).

Les prestacions familiars abonades per l'INSS es refereixen a les prestacions econòmiques per fill o menor a càrrec en règim d'acolliment familiar permanent o guarda amb finalitats d'adopció. Els 24.294.250 euros abonats per l'INSS el 2017 corresponen 5.542.420,58 euros a assignació per fill o menor acollit a càrrec; 17.585.311,22 euros d'assignació per fill o menor acollit amb discapacitat; 649.316,82 euros de prestació a un tant alçat per naixement o adopció d'un fill (185 LGSS), i 517.101,60 de prestació per part o adopció múltiples.

Al mes de desembre de 2017 hi havia 2.799 beneficiaris que van percebre assignacions mensuals per un total d'1.265.754,50 euros per 2.845 fill a càrrec causants de la prestació. (Vegeu el quadre [A III-48](#)).

Quant a l'assignació econòmica per fill o menor de 18 anys a càrrec sense discapacitat, o amb una discapacitat igual o superior a un 33%, de pagament semestral, hi ha 2.757.793 euros corresponents a 19.673 causants menors de 18 anys sense discapacitat, i un abonament per 2.762 causants menors de 18 anys amb una discapacitat igual o superior al 33%, per un import global d'1.319.706 euros. Per tant, aquestes prestacions familiars arriben a un total de 22.435 causants per un import global de 4.077.499 euros, la

quantitat a què ascendeix la nomina semestral que perceben un total de 12.765 beneficiaris que tenen al seu càrrec els menors que causen aquesta prestació. (Vegeu el quadre [AIII-49.1](#)).

Finalment, pel que fa a les prestacions de pagament únic, el 2017 es varen reconèixer 506 prestacions a famílies nombroses, un -16,36% en relació amb les del 2016; 95 prestacions a famílies monoparentals, un -34,03% que les 144 reconegudes el 2016, i també una prestació familiar amb mare discapacitada, enfront de les cinc que es varen reconèixer el 2016. (Vegeu el quadre [AIII-49.2](#)).

3.3.2.3. Les prestacions per risc per embaràs

La Llei 39/1999, de 5 de novembre, per promoure la conciliació de la vida familiar i laboral de les persones treballadores, d'acord amb el previst a la Llei 31/1995, de 8 de novembre, de prevenció de riscos laborals, va implantar la prestació per risc durant l'embaràs dins de l'acció protectora de la Seguretat Social.

Aquest subsidi va ser modificat a partir del 24 de març de 2007, per la Llei orgànica 3/2007, de 22 de març, per a la igualtat efectiva de dones i homes, en la seva quantia i en la seva naturalesa, que va passar a ser considerada com a contingència professional.

Per al conjunt d'entitats que gestionen la prestació per aquesta contingència, a 31 de desembre el 2017 varen suposar un nombre mitjà mensual de 215,33 processos iniciats en el període (214,92

corresponents a mútues col·laboradores amb la Seguretat Social), 530 processos en vigor al final del període considerat (dels quals 529 gestionats per mútues col·laboradores amb la Seguretat Social), amb una durada mitjana dels processos finalitzats en el període de 83,31 dies (83,35 dies MCSS). En el cas de l'INSS, les prestacions varen ascendir a 8.377,88 euros. (Vegeu els quadres [AIII-50](#) i [AIII-51](#)).

Les prestacions per risc durant la lactància natural també varen ser creades per la Llei orgànica 3/2007, de 22 de març, i consisteixen en una prestació del 100% de la base reguladora de la incapacitat temporal de contingències professionals que es percep des de l'inici de la suspensió fins que el fill compleix nou mesos o es produeix la incorporació al lloc de treball habitual o a un altre compatible amb la seva situació.

3.3.2.4. Prestacions per a la cura de menors afectats per càncer o una altra malaltia greu

Les prestacions per cura de menors afectats per càncer o malaltia greu (incorporada al sistema de Seguretat Social el 2011 per la Llei 39/2010, de 22 de desembre, de PGE), varen suposar el 31 de desembre de 2017 per al conjunt d'entitats que gestionen la prestació 91 processos iniciats en el període, 131 processos en vigor al final del període considerat (amb una durada mitjana dels processos finalitzats en el període de 395,31 dies). Tots els processos iniciats i finalitzats corresponen a les mútues col·laboradores amb la Seguretat Social, amb una despesa mitjana per procés acabat en el període de 17.706,55 euros. (Vegeu els quadres [AIII-52](#) i [AIII-53](#)).

3.3.2.5. Prestacions per cessament d'activitat

La prestació per cessament d'activitat està regulada en el títol V de la LGSS (Reial decret legislatiu de 30 d'octubre de 2015) i és gestionada per les mútues col·laboradores amb la Seguretat Social. Abasta treballadors autònoms compresos en el RETA que tenen coberta la protecció per contingències professionals (inclosos els del sistema especial de treballadors agraris per compte propi) i els treballadors per compte propi del règim especial de treballadors de la mar.

El 2017 a les Illes Balears es varen comptabilitzar cinc prestacions resoltes per motius econòmics, tècnics, productius o organitzatius (1.341 a l'àmbit nacional), una per violència de gènere i sis per motius específics del col·lectiu (370 a l'àmbit nacional). (Vegeu el quadre [AIII-54](#)).

3.3.2.6. Les prestacions derivades d'accidents de treball i malalties professionals

El 2017 hi havia 3.303 pensions contributives d'accidents de treball i 247 de malalties professionals amb unes pensions mitjanes de 926,87 euros i 945,03 euros respectivament. (Vegeu el quadre [AIII-55](#)).

Es varen produir 3.523 dies de baixa per incapacitat temporal de contingències professionals corresponents a 46 processos, amb una durada mitjana de 76,59 dies. La incidència mitjana mensual per cada 1.000 treballadors protegits va ser d'un 0,92, enfront de l'1,78 de la mitjana nacional. (Vegeu el quadre [AIII-56](#)).

A més de la incapacitat temporal, cal esmentar les prestacions per risc durant l'embaràs i risc durant la lactància, així com les que són per cessament en l'activitat, i també la indemnització a un tant alçat quan la defunció del causant és a causa d'un accident de treball o una EP.

Quant a malalties professionals, el 2017 es varen comunicar 413 parts de malalties professionals, 185 dels quals amb baixa (105 dones i 80 homes) i 228 sense baixa (132 dones i 96 homes). 333 parts comunicats, un 81%, corresponien al grup de malalties professionals causades per agents físics. (Vegeu el quadre [AIII-57](#)).

Va haver-hi 146 parts que es varen tancar com a malaltia professional el 2017, dels quals 81 varen correspondre a dones i 65 a homes. (Vegeu el quadre [AIII-58](#)).

Per sectors, l'hostaleria és el que acumula més processos tancats ocasionats per agents físics, amb 28 processos, 25 corresponents a dones –deu d'elles en el tram de 40 a 49 anys i 8 en el tram de 50 a 59 anys– i tres a homes. (Vegeu els quadres [AIII-59](#) i [AIII-60](#)).

A continuació, figura l'activitat de la construcció, amb 23 processos, tots referits a homes, 19 tancats com malaltia professional, ocasionats per agents físics, tres del grup de malalties professionals de la pell i un causat per agents químics, seguida de l'activitat de comerç a l'engròs i al detall i reparació de vehicles de motor i motocicletes, en la qual va haver-hi 20 processos causats per agents físics, 12 que afecten homes i vuit a dones, Després, les activitats

sanitàries i de serveis socials varen registrar 17 processos tancats com a malaltia professional de dones i dos d'homes, aquests últims per malalties professionals de la pell, igual que en el cas de sis dones. Dels onze processos restants de dones, sis estaven ocasionats per agents físics i cinc per agents biològics, amb la qual cosa les activitats sanitàries i de serveis socials són les que acumulen més diversitat d'agents causals, sense que, d'altra banda, es comptabilitzi cap malaltia professional en cap activitat corresponent al grup 6, que són les ocasionades per agents cancerígens.

Des del 15 de desembre de 2015 i en relació amb les patologies derivades de l'exposició laboral al risc d'amiant que hi ha d'àmbit oncològic (grup 6 de les malalties professionals) o amb malalties respiratòries derivades de l'exposició a pols d'aquesta substància (grup 4 de malalties professionals), es manté en vigor un conveni de col·laboració entre l'INSS i la Comunitat de les Illes per dur a terme actuacions conjuntes destinades a avaluar, amb criteris facultatius homogenis, el menyscapse funcional i l'etiologia o contingència professional que presenta el treballador afectat, de manera que la valoració d'una possible situació d'incapacitat temporal o permanent i, si escau, del grau corresponent d'incapacitat, s'efectuï amb tots els antecedents i elements de judici necessaris.

Durant el 2017 ni el Grup de Treball ni la Comissió de Seguiment del Conveni no ha detectat cap malaltia professional d'aquesta naturalesa a les Illes Balears.

3.3.3. LA DESPESA PER INCAPACITAT TEMPORAL (IT)

La incapacitat temporal (IT) es reconeix en la situació que es troba el treballador quan per malaltia comuna o professional, per períodes d'observació o per accident –laboral o no laboral– està impossibilitat temporalment per treballar i necessita assistència sanitària de la Seguretat Social.

La gestió i el control d'aquesta prestació econòmica la duen a terme les entitats amb les quals està concertada o fixada legalment la protecció de les contingències comunes i professionals, fonamentalment l'INSS i les mútues col·laboradores amb la Seguretat Social, i també empreses autoritzades a col·laborar voluntàriament en la gestió, a més de l'ISM en el que fa referència al règim especial de treballadors de la mar.

Les dades de la despesa d'aquesta prestació que es faciliten corresponen només a l'INSS i a l'ISM, encara que s'inclou també nombrosa informació damunt la dimensió de la gestió de les mútues. L'import mitjà mensual de la despesa en prestacions d'incapacitat temporal en matèria de contingències comunes a les Illes Balears ha estat de 12.175.280,32 euros, fet que eleva a 146.103.363,84 euros la projecció anual dels imports abonats d'aquest subsidi. (Vegeu el quadre [AIII-61](#)).

L'import anual de la incapacitat temporal abonat per l'INSS el 2017 se situà en 34.847.135,88. També es varen abonar 1.968.722,03 euros per col·laboració d'empreses, la qual cosa situa l'import total abonat amb càrrec al pressupost de l'INSS en 36.815.857,91 euros.

Per altra banda, l'ISM va abonar el 2017 un total de 561.283,96 euros per les prestacions d'IT que va gestionar.

A les Illes Balears, en acabar el 2017 i per al conjunt del sistema, hi trobam 377.909 treballadors protegits per les contingències comunes de la incapacitat temporal i 344.951 per les contingències professionals de la IT. Per contingències comunes, les mútues col·laboradores amb la Seguretat Social a final d'any protegien 271.726 treballadors; l'INSS, 104.812, i l'ISM, 1.371. El nombre de treballadors per compte propi o autònoms protegits va ser de 87.812, dels quals 77.628 corresponien a les MCSS i 9.084 a l'INSS.

Respecte a les contingències professionals –accident de treball i malalties professionals– hi havia 344.951 treballadors protegits, dels quals 339.501 ho eren per les mútues; 5.084 per l'INSS, i 366 per l'ISM. (Vegeu els quadres [AIII-62](#), [AIII-63](#) i [AIII-64](#), [més addendes respectives](#)).

Amb relació als treballadors amb incapacitat temporal concertada amb l'INSS, hi ha hagut 863.743 dies de baixa corresponents a 20.846 processos, amb una durada mitjana de 76,59 dies, superior als 74,94 de la mitjana nacional i que representa una incidència mitjana mensual per cada mil treballadors protegides del 0,992, davant l'1,78 de l'àmbit nacional. Respecte de l'any anterior, si bé hi ha hagut un lleuger increment en el nombre de treballadors protegits per incapacitat temporal de contingències comunes (va passar de 111.907 de l'any anterior als 114.296 de 2017), el més significatiu és que la durada mitjana dels processos donats d'alta el

2017 de contingències comunes –exclosos autònoms– s’ha reduït de 40,76 dies a 33,83, per sota dels 38,97 dies de la mitjana nacional, fet que explica en bona mesura la diferència interanual en la despesa de l’INSS en aquesta prestació.

El cost mitjà per afiliat/mes de l’INSS a les Illes Balears el 2017 fou de 24,65 euros, la qual cosa suposa una millora de 4,94 punts en relació amb l’obtingut per l’INSS a l’àmbit nacional. (Vegeu el quadre [AIII-65](#)).

La col·laboració i cooperació entre totes les entitats que intervenen en la gestió de les incapacitats temporals o permanents esdevé un instrument fonamental per a la gestió eficaç d’aquestes prestacions.

Durant el 2017-2020 està en vigor un conveni de col·laboració entre el Ministeri de Treball, Migracions i Seguretat Social; l’INSS, i la Comunitat Autònoma de les Illes Balears, a través de la Conselleria de Sanitat i Consum (de la qual depèn l’IB-Salut), per a la millora de la gestió i el control de la incapacitat temporal derivada de contingències comuns amb la finalitat d’aconseguir els objectius de racionalització de la despesa de la IT amb mesures com la informatització i transmissió per via telemàtica dels parts a l’INSS –matèria en què la nostra comunitat és capdavantera a l’Estat–, l’emissió d’informes mèdics sobre la incapacitat temporal –tenint en compte durades estàndards i temps òptims dels processos–, l’accés del personal mèdic de l’INSS als historials clínics, etc.

També el 2017 s’ha prorrogat el conveni del 4 de gener de 2016 entre l’INSS, l’ISM i les mútues col·laboradores amb la Seguretat

Social per a l’emissió d’informes i la pràctica de proves mèdiques i exploracions complementàries per a la valoració, revisió i qualificació de les incapacitats laborals, que agiliten i permeten resoldre més eficaçment aquests processos.

3.3.4. LES MÚTUES COL·LABORADORES AMB LA SEGURETAT SOCIAL

La col·laboració en la gestió de la Seguretat Social atribuïda a les entitats gestores la duen a terme les mútues col·laboradores amb la Seguretat Social (MCSS) i les empreses col·laboradores. Les MCSS, quant a les contingències professionals, fan la cobertura dels riscos durant l’embaràs o la lactància natural, la incapacitat temporal i la incapacitat permanent, i mort i supervivència derivades d’AT o EP, a més de la incapacitat temporal de contingències comunes quan se n’ha concertat la protecció.

El pagament de prestacions de la Seguretat Social de les mútues col·laboradores el 2017, segons les dades provisionals disponibles, que poden ser objecte de variacions i que com a conseqüència en resulti el tancament definitiu d’exercici, llancen un import de 167.965.710,28 d’euros distribuïts en 150.815.195,57 en concepte d’incapacitat temporal; 13.612.407,07 per al risc per embaràs i lactància; 1.250.229,53 en concepte d’altres prestacions i indemnitzacions; 550.632,96 en prestacions i lliuraments únics; 550.632,96 en prestacions socials; 1.159.257,15 corresponents a altres prestacions i indemnitzacions, i 564.863,27 en concepte de despeses de farmàcia i 13.124,73 referides a ajudes genèriques a famílies i ISL.

El 2016 les mútues col·laboradores amb la Seguretat Social varen abonar un total de 132.361.141,99 euros en prestacions, dels quals 116.933.969,87 varen correspondre a la incapacitat temporal; 12.099.697,44 a la maternitat, paternitat, risc d'embaràs i lactància; 1.108.172,02 en concepte d'altres prestacions i indemnitzacions; 590.017,97 en prestacions i lliuraments únics; 1.089.617,90 en prestacions socials; 526.296,78 corresponents a altres prestacions i indemnitzacions, i 13.370,01 en concepte de despeses de farmàcia.

Durant el 2017 es va incrementar en 18.785 treballadors el col·lectiu que té la IT de contingències comunes protegida a través de les mútues col·laboradores amb la Seguretat Social i es va passar de 330.569 el 2016 a 349.354 el 2017. Aquest increment és a causa dels treballadors per compte d'altri, 255.381 el 2016 i 271.726 el 2017. D'altra banda, el col·lectiu de treballadors amb les contingències professionals assegurades amb les MCSS va passar de 321.841 el 2016 a 339.501 treballadors.

En relació amb els treballadors amb les contingències d'IT concertades amb les mútues col·laboradores amb la Seguretat Social el 2017, a la nostra comunitat es varen comptabilitzar 4.537.332 dies de baixa per incapacitat temporal (3.776.396 dies per contingències comunes i 760.936 per professionals), distribuïts entre 129.117 processos, 104.349 per contingències comunes i 24.768 per contingències professionals.

El 2016 el nombre de dies de baixa va ser de 4.073.696, corresponents a 116.467 processos que varen ser donats d'alta en el

període. La incidència mitjana de processos per cada mil treballadors protegides per contingències comunes (excepte autònoms) incrementà de 32,95 a 33,13 el 2017, i roman per sota de la mitjana nacional, situada en 36,25 processos.

En dades desagregades mensuals per mútues, el desembre de 2017 hi havia 266.425 treballadors amb la cobertura d'incapacitat temporal en el règim general per contingències comunes distribuïts en 44.976 codis de compte de cotització.

La Mútua Balear té un total de 117.215 treballadors; seguida de Fremap, que ha donat cobertura a un total de 33.389 treballadors (un 11,70% del total); Asepeyo, amb 30.205 treballadors coberts l'any 2017 (10,60%); 21.701 Mutua Universal Mugenat; 16.580 Faternidad-Muprespa; 11.278 Activa Mutua 2008, etc. (Vegeu el quadre [AIII-66 i addenda](#)).

Al juliol de 2017 es va produir el rècord de treballadors del règim general amb les contingències comunes protegides a través de les mútues col·laboradores amb la Seguretat Social, 398.594 treballadors, que corresponien a 53.227 codis de compte de cotització.

3.3.5. LES PRESTACIONS DE PROTECCIÓ PER L'ATUR

El darrer dia de desembre del 2017 constaven d'alta com a beneficiaris de prestacions per atur 80.787. Això representa una disminució global del 3,68% en relació als beneficiaris a la mateixa data de l'any 2016. (Vegeu quadre [AIII-67](#)).

La mitjana mensual de beneficiaris el 2017 es va situar en 45.576 persones, que en relació a la mitjana mensual de 48.603 de 2016 suposa una caiguda del 6,23%. La quantitat total de cotitzacions a la Seguretat Social va ser el 2017 de 150,34 milions d'euros, un 2,76% més que l'any anterior i l'import total de les prestacions per atur va suposar 536 milions d'euros amb una disminució del 1,1% respecte a l'exercici anterior.

L'import mensual mitjà per beneficiari fou de 956 euros, un 5,06% més que l'any anterior.

La informació sobre els beneficiaris es desglossa per gènere, trams d'edat, i per tipus prestació: Desocupació de nivell Contributiu, (PDC), Subsidi per Desocupació, (SD), (que correspon al nivell assistencial), Renda Activa d'Inserció, (RAI) ,que constitueix una renda econòmica vinculada a la realització d'accions en matèria de polítiques actives d'ocupació que no comportin retribucions salarials, i

Ajuda econòmica del Programa d'Activació per a l'Ocupació, (PAE), dirigida a aturats de llarga durada que hagin esgotat qualsevol altra prestació. (Vegeu quadres d'III-68 a A III-72).

També s'inclouen les dades dels beneficiaris estrangers d'aquestes prestacions i les dades per Províncies i Comunitats Autònomes de la prestació per desocupació en la modalitat de pagament únic. (Vegeu quadres A III-73 i A III-74).